

Valtakunnalliset lastensuojelupäivät®

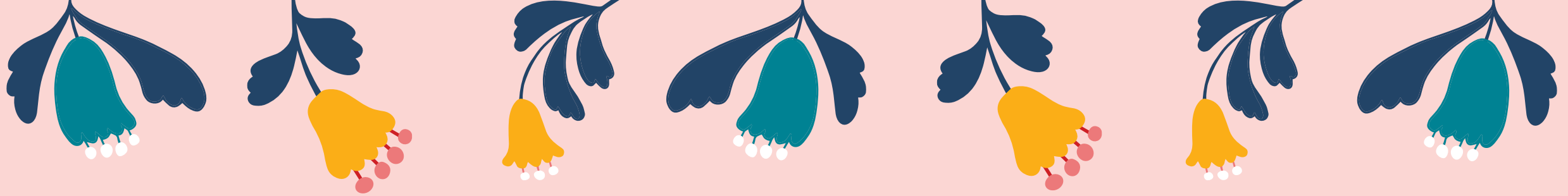
8.–9.10.2024

VÄLITÄ ja VAIKUTA

–
Vaikuttavaa lastensuojelua
rakentamassa

Maahanmuuttajaperheiden vaikuttava tukeminen – miten syntyy luottamus?

Nouran Al-Emara & Habiba Mohamed
Suomen Pakolaisapu

VÄLITÄ
ja
VAIKUTA

Suomen
Pakolaisapu

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisältö ja oppimistavoitteet

1. Sawian-hanke
2. Yleiskatsaus maahanmuuttajataustaisten nuorten tilanteesta + nuorten puheenvuoro
3. Maahanmuuttajataustaisten nuorten erityispiirteet lastensuojelutyössä
4. Rasismin vaikutukset nuorten elämään
5. Kulttuuristaminen, kulttuuriset odotukset ja normit
6. Luottamus ja sen merkitys + nuorten puheenvuoro
7. Mitä tulee huomioida korjaavassa työssä?
8. Nostoja kentältä

Tavoitteet:

1. Ymmärrys erityisyydestä: Koulutuksen jälkeen osallistujat ymmärtävät maahanmuuttajataustaisten nuorten erityispiirteitä ja haasteita entistä syvällisemmin.
2. Työkalut luottamuksen rakentamiseen: Osallistujat saavat käytännön työkaluja, joiden avulla voi rakentaa luottamusta nuorten ja heidän perheidensä kanssa.

Sawian-hanke

Nuorten jengiytymiseen ja radikalisoitumiseen liittyvä hanke

Rahoittajataho: ISF (sisäisen turvallisuuden rahasto, EU)

Hankekausi: 1.1.2023-31.12.2025

Hankekumppanina Aseman Lapset ry

Katkaistaan 10-22-vuotiaiden
maahanmuuttajataustaisten
lasten ja nuorten väkivalta- ja
rikoskierre sekä jengiytyminen ja
radikalisoituminen

Vahvistetaan vanhempien,
huoltajien sekä lähi- ja
asuinyhteisöjen vuorovaikutusta
ja luottamussuhdetta
haasteellisessa tilanteessa oleviin
kohderyhmään kuuluviin lapsiin ja
nuoriin sekä lisätään vanhempien
luottamusta viranomaisiin

Vahvistetaan ammattilaisten ja eri
toimijoiden osaamista liittyen
väkivalta- ja rikoskierteessä ja/tai
jengiytymis- ja
radikalisoitumisvaarassa olevien
maahanmuuttajataustaisten
lasten ja nuorten haasteisiin sekä
löydetään tulokselliset
monialaisen yhteistyön käytännöt

Ulkomaalaistaustaiset nuoret Suomessa

- **Kasvava väestöryhmä:** 10% lapsista ulkomaalaistaustaisia (isot kaupungit, 20%)
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun selvitys: 67% on kokenut syrjintää, osalla alkanut jo varhaiskasvatuksessa.
- Yhden vanhemman kanssa asuminen tyypillisempää (rikkinäiset perheet).
- Ulkomaalaistaustainen lapsi tulee neljä kertaa todennäköisemmin pienituloisesta perheestä.
- Yhteys toimeentulovaikeuksien ja kodin ulkopuolelle sijoittamisen välillä.
 - Yliedustus asiakkuuksissa, taustalla stereotypisointia ja rodullistamista perheiden kohtaamisissa palveluissa.
- Iso eriytyminen tapahtuu peruskoulun ja 2.asteen nivelvaiheessa -> lukio/ammattillinen koulutus
 - Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17-24-vuotiaita: 37%/9%
- 43% EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisista kuuluu köyhyys- ja syrjäytymisriskin ryhmään (vrt. valtaväestö 16%).
- Vähemmistöasema yhteiskunnassa kasvattaa riskiä haavoittuvuudelle mm. vähemmistöstressin muodossa.
- Kotoutumispolitiikka ja yhteiskunnan vastaanottavuus suuressa roolissa.

Kokemusasiantuntijanuoret

- Mitä ajatuksia edellä mainitut asiat herättävät?
- Onko joku erityinen kohta, jota haluaisit kommentoida?

Maahanmuuttajataustaisten nuorten erityispiirteet lastensuojelussa

1. Marginalisoituminen

- Prosessi, jossa yksilöt tai ryhmät ajautuvat yhteiskunnan reunalle, menettäen mahdollisuuden osallistua yhteiskuntaan.
- Lisää nuorten riskiä syrjäytyä ja liittyä rikolliseen käyttäytymiseen (THL, 2023)

2. Perhesuhteet ja ympäristö

- Ristiriidat: Nuoren rikollinen käyttäytyminen voi johtua perheen ja yhteiskunnan arvojen välisistä ristiriidoista.
- On tärkeää ymmärtää, miten kulttuuriset erot ja kotoutumisen haasteet voivat vaikuttaa nuoren valintoihin

Rasismin vaikutukset nuorten elämään

- EU:n perusoikeusviraston tuoreessa tutkimuksessa (2023) ilmenee, että rasistinen syrjintä on lisääntynyt Suomessa.
- Rasismi rajoittaa käsitystä suomalaisuudesta ja siitä, kenellä on oikeus tuntea itsensä osaksi yhteiskuntaa.
- Rasismi vaikuttaa nuoriin kokonaisvaltaisesti.
- Maahanmuuttajataustaisten nuorten hyvinvointi on usein heikommalla tasolla kuin valtaväestön nuorten, ja he kohtaavat enemmän syrjintää, yksinäisyyttä ja kouluväkivaltaa.
 - Altistavia tekijöitä jengiytymiselle ja radikalisoitumiselle
- Vastareaktiona kapinointi yhteiskunnan odotuksia vastaan (viranomaisvastaisuus).
- Hyväksyntää ja tukea voi hakea ryhmältä, joka tarjoaa identiteetin ja ryhmän, johon kuulua.
 - Epätoivottu porukoituminen

Kulttuuristaminen maahanmuuttajataustaisissa perheissä

- Maahanmuuttajataustaiset perheet joutuvat usein kulttuuristamisen kohteeksi.
- Länsimaisissa valtioissa korostetaan usein tarinaa tasa-arvoisesta ja oikeudenmukaisesta yhteiskunnasta, jossa kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet. Samalla voi kuitenkin syntyä oletuksia tietyistä kulttuureista, joita saatetaan pitää herkemmin väkivaltaisiin konflikteihin ajautuvina.
- Ongelmallisten tilanteiden selittäminen kulttuurin avulla tarjoaa valtaväestölle välineen negatiivisten stereotyyppien vahvistamiseen maahanmuuttajataustaisia perheitä kohtaan.

Rikoksilla oireilevien nuorien tekemisiä sekä käytöksiä selitetään heidän "väkivaltaisella taustallaan" tai "epäluotettavalla kulttuurilla". Täten profilointi perustuu kulttuuriin stereotyyppioihin eikä siihen yksilön omaan käytökseen.

Kulttuuriset odotukset ja normit

- Monissa maahanmuuttajataustaisissa perheissä sukupuoliroolit ovat perinteisempiä kuin suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä voi johtaa ristiriitoihin siinä, miten perheet odottavat poikien ja tyttöjen käyttäytymistä.
- Suomalaisessa yhteiskunnassa tuetaan sekä kehoitetaan nuorten itsenäistymiseen. Monissa maahanmuuttajataustaisissa perheissä vanhemmat voivat kuitenkin olla vahvassa roolissa pidempään esimerkiksi opiskeluvalinnoissa.
- Yhteisöllisyys vs. individualismi
- Maahanmuuttajataustaisille nuorille perheen maine ja kunnia saattaa asettaa erityisiä paineita, koska heidän toimintansa koetaan heijastavan koko perheen mainetta.
- Kulttuuristen odotusten ja suomalaisen yhteiskunnan arvojen väliset ristiriidat.
 - Mikä on tavanomainen ja turvallinen perhearki?

Kokemusasiantuntijanuoret

- Mitä tarvitaan luottamuksen rakentumiseen?
- Tuleeko mieleen joku luotettava aikuinen, joka on jäänyt mieleen?

Miten toimin, kun luottamusta ei ole?

- Vaatii erityistä herkkyyttä ja strategista ajattelua.
- Jo työskentelyn alussa on tärkeää päästä samalle sivulle perheen kanssa, jotta luottamusta voidaan rakentaa.
- Epäluottamus on este muutostyölle, sillä silloin voimavarat menevät työskentelyn motivointiin sekä epäluottamuksen seurausten käsittelyyn.
- Omien luottamusta rakentavien vuorovaikutustaitojen kehittämisen lisäksi on tärkeää tarkastella kriittisesti rakenteita, jotka haastavat luottamuksen rakentumista.
- Lura-tutkimushanke

Keinoja luottamuksen rakentamiseen

1. Tavoitteet ja prosessin läpikäyminen
 - Asetetaan tavoitteet yhteiselle työskentelylle, vanhemmille ja nuorelle
 - Käydään läpi, miksi lastensuojelu on mukana
2. Keskustelu myös vaikeista asioista, kuten vanhempien epäjohtonmukaisuudesta ja erilaisista näkemyksistä
 - Reiluuden edistäminen
 - Tunteiden salliminen
3. Kannustetaan rehellisyyteen ja avoimuuteen – ilman rangaistuksen pelkoa
 - Perheiden kokemus – rangaistaan rehellisyydestä: merkittävä este luottamuksen rakentumiselle
 - Rehellisyys on keskeinen osa prosessia, ja sen avulla voidaan löytää parempia ratkaisuja
4. Turvallisen tilan luominen dialogille
 - Luo tapaamisiin rutiineja, joiden avulla perhe tuntee, että heidän huolensa otetaan vakavasti ja heidän näkemyksiään kuunnellaan
 - Kulttuurinen kompetenssi ja kyky ymmärtää perheiden tarpeita lisää luottamusta ja parantaa palveluiden vaikuttavuutta.

Keinoja luottamuksen rakentamiseen

5. Oma työote ja reflektointi

- Vaativan asiakkaan kanssa työskentely saattaa olla turhauttavaa ja tunteita herättävää, jolloin oman työskentelyn ja mahdollisten asenteiden reflektointi on tärkeää
- Keskustelkaa työryhmän kanssa siitä, miten voi omalla työskentelyllä parantaa tilannetta

6. Pienten edistysaskelien huomioiminen

- Perhe näkee, että heidän tekemänsä muutokset ja rehellisyys tuovat konkreettisia parannuksia -> vahvistaa luottamusta

Läsnäolevalla ja tietoisella työskentelyllä voidaan vähitellen rakentaa luottamusta ja päästä perheen kanssa samalle sivulle, vaikka lähtökohdat olisivat haastavat.

Säilytä empaattisuus, avoimuus ja johdonmukainen työote.

Korjaava työ

- **Korjaava työ lastensuojelussa** tarkoittaa toimia, joilla pyritään palauttamaan ja vahvistamaan rikutut suhteet ja rakentamaan luottamusta.
- Prosessi ei keskity vain viranomaisten ohjaamaan toimintaan, vaan korostaa osallisuutta ja vuoropuhelua perheen ja viranomaisten välillä.
- Korjaava työ voi tarjota perheille mahdollisuuden käsitellä konflikteja turvallisesti, korostaa kulttuurisensitiivistä työskentelytapaa ja vahvistaa luottamusta perheen ja lastensuojelun välillä.
- Harkintavaltaa voi käyttää monissa tilanteissa, joissa päätöksenteko vaatii yksilöllistä arviointia.
- Monialaisen verkoston hyödyntäminen.

Korjaavassa työssä huomioitavaa

Korjaavassa työssä on tärkeää huomioida:

- 1. Nonverbaalinen viestintä:** Kulttuurieroista johtuen perheet voivat ilmaista itseään enemmän kehon kielellä. Ammattilaisten tulee olla herkkiä ja tarkkaavaisia havaitsemaan näitä viestintätapoja.
- 2. Osallisuuden lisääminen:** Perheille on tarjottava mahdollisuus osallistua aktiivisesti prosessiin. Heidän tulee tuntea olevansa yhteistyökumppaneita, eikä vain viranomaisten ohjattavina.
- 3. Luottamuksen rakentaminen:** Alkuvaiheessa korostuu erityisesti luottamuksen rakentaminen, jotta perheet voivat löytää uusia tapoja selviytyä ja ratkaista ongelmia.

Nuorten kokemuksia ja nostoja kentältä

"ÄITI KIELTÄÄ MUSTAAN
HUPPARIIN PUKEUTUMISEN (EI
HUPPUA PÄÄHÄN!), ETTEI
LEIMATA ULKONA JENGILÄISEKSI."

REPRESENTAATIO MEDIASSA VAIN
NEGATIIVISTA. SE HEIJASTUU OMAAN
ARKEEN.

MEDIASSA VAIN
"MALLIMAAHANMUUTTAJAT" JA
"JENGIRIKOLLISET" – MISSÄ
TAVALLINEN NUORI/AIKUINEN?

"Mä pelkään, että jos mä teen virheen, koko mun yhteisö leimataan ja se rajoittaa, mitä mä uskallan tehdä"

"Jos joku maahanmuuttaja on tehnyt virheen, mua pelottaa kulkea kadulla ja mä yritän olla näkymätön"

"Tuntuu että nuoret ei saa näkyä julkisilla paikoilla, varsinkaan maahanmuuttajat ja varsinkaan porukalla"

"Mä mietin et pelätäkökö mua huivin takia kun mulle ei uskalleta puhua?"

- Hyvin Sanottu festivaali/Lahti 2024 ("Tästäkö ei saisi puhua?" - Miten nuoret seuraavat uutisia)

"Minulla on perhesosiaalityön asiakkaana seiskaluokkalainen maahanmuuttajataustainen nuori, joka vaikuttaa ihannoivan vankilaelämää. Lisäksi ajattelemme, että hän on riskissä liittyä jengeihin, tai kuuluu niihin jo. Hän ei ole vielä tehnyt rikoksia, ainakaan niin, että ne olisivat tulleet meidän tietoomme. "

Lähteet

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2023). *Health of immigrant children, young people and families*. [Linkki raporttiin]
- Anis, M., & Malin, M. (2023). Ulkomaalaistaustaiset lapset ja nuoret lastensuojelun sijaishuollossa: sijoitusten määrän, perusteen ja sijoituspaikan tarkastelu vuosina 1991-2015. *Janus*, 31(1), 4–23. [Linkki artikkeliin]
- *Empowering Social Work: Research & Practice* (2023). [Linkki tutkimukseen]
- European Union Agency for Fundamental Rights (2023). *Being Black in the EU – Experiences of people of African descent*.
- Helsingin yliopisto (2022). *Health of immigrant children, young people and families* [PDF]. Haettu osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/dd00f523-8086-4617-8f3e-15aa72e36bfc/content>
- Kiang, L., Glatz, T., & Buchanan, C. M. (2017). *Tutkimustietoa maahanmuuttajaperheiden kasvatustavoista ja –haasteista*.
- Tietoa Nuorista. (2023). *Ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvointi tutkimusten ja tilastojen valossa*. Haettu osoitteesta https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/05/Ulkomaalaistaustaisten-nuorten-hyvinvointi-tutkimusten-ja-tilastojen-valossa_FINAL.pdf

KIITOS!

Nouran Al-Emara, Sawian
Nouran.al-emara@pakolaisapu.fi

Habiba Mohamed, Kurvi
Habiba.mohamed@pakolaisapu.fi

Palaute:

Valtakunnalliset
lastensuojelupäivät 8.-9.10.2024 -
Sawian koulutus

VÄLITÄ
ja
VAIKUTA

Suomen
Pakolaisapu

Euroopan unionin
osarahoittama

